

прадпрымаць і даводзіць да канца вялікія і ўтомныя работы ў галіне мастацтва, навукі і практычнага жыцця».

Садаўнічы Э.В.,
дацэнт

РАЗВІЦЦЁ САМАСТОЙНАСЦІ МЫСЛЕННЯ ў СТУДЭНТАў НА ЗАНЯТКАХ ПА ЛІТАРАТУРЫ

Літаратура дае велізарныя магчымасці для развіцця ў студэнтаў самастойнага, творчага асэнсавання як асобных твораў, так і самога літаратурнага працэсу, а праз літаратуру і наогул рэчаіснасці: нездарма ж было сказана, што «кніга -- падручнік жыцця».

На некаторых прыкладах, узятых з нашай практыкі правядзення лекцыйных і семінарскіх заняткаў у бягучым навучальным годзе, паспрабуем паказаць, з дапамогай якіх дыдактычных прыёмаў мы імкнёмся дасягнуць мэты развіцця самастойнасці мыслення ў студэнтаў.

Разглядаецца на лекцыі, скажам, тэма «Асветніцкая літаратура». Дадзена характарыстыка асветніцкага руху, адзначаны асноўныя мастацкія варункі яго літаратуры, сказана пра асаблівасці Асветніцтва ў Англіі, амаль прааналізаваны раманы Дэфо «Рабінзон Круза», змест якога студэнты з большага ведаюць яшчэ з дзяцінства. Напрыканцы гаворкі пра раманы звяртаем увагу студэнтаў на моманты ў творах, якія не супадаюць з вышэй-сказаным, і, такім чынам уцягваем іх у актыўны роздум, ставячы перад неабходнасцю самастойных пошукаў рашэння: «На якой падставе адносіцца раманы да асветніцкай літаратуры з яе адзінай агульнай антыфэсдальнай накіраванасцю, калі герой яго жыве на бязлюдным востраве наогул па-за ўсялякім грамадствам, хоць ён і «новы герой», прадстаўнік трэцяга саслоўя?»

У рэшце рэшт робіцца вывад, што сцвярдзенне працы як асновы жыцця чалавек і ўзвышэння яго як асобы, так ярка ўпершыню ў сусветнай літаратуры выказана ў раманы

Дэфо, супрацьпастаўляецца стаўленню дваранскага класа да працы, у першую чаргу да фізічнай. Пры гэтым для студэнтаў ст.новіцца відавочным, што кожны мастацкі твор, каб глыбей зразумець яго сэнс, заўсёды неабходна разглядаць у кантэксце часу, у які ён створаны, незалежна ад таго, пра што ён: пра мінулае ці далёкую будучыню.

Альбо яшчэ прыклад. Тэма семінарскіх заняткаў «Фауст» Гётэ. Падчас аналізу твора студэнтамі звяртаем іх увагу на маральны аспект выкарыстання аўтарам сюжэта пра продаж душы д'яблу. Ці добра гэтак рабіць? Амаральна. А калі ў імя духоўных пошукаў? Продаж душы дзеля той самай душы -- нонсенс. Як жа быць з Фаустам, чалавекам высокіх духоўных парываў? Паступова высвятляецца, што Фауст няверуючы, як і сам Гётэ.

У выніку нараджаюцца новыя пытанні. Што дае Гётэ выкарыстанне біблейскіх персанажаў і матываў? Навошта аўтару спатрэбіўся пралог на небе? Можна было б увесці Мефістофіля ў дзеянне твора і іншым спосабам.

Карацей, атрымліваецца так, што закранаецца праблема суадносін у мастацкім творы фантастычнага /міфалагічнага, біблейскага/ і рэалістычнага планаў. Праводзяцца паралелі паміж «Фаустам» і гамераўскім эпосам. Узгадваецца і той жа «Рабінзон Круза», дзе аўтар з дапамогай непраўдападобнага сюжэта, няпраўды раскрывае глыбокую агульначалавечую па значнасці ісціну пра чалавека. І наконце гётэўскага твора студэнты выказваюць шмат цікавых меркаванняў, вызначаючы месца біблейскіх вобразаў у сістэме мастацкіх вобразаў твора, іх «змястоўную» і «фармальную» ролю і функцыянальнасць.

Падобных прыкладаў можна прывесці мноства.

Ужыванне «эўрыстычных» прыёмаў і спосабаў, прыстасаваных да літаратурнага матэрыялу, дае добры плён у актывізацыі і развіцці мыслення, разумовых здольнасцей навучэнцаў.